

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

Чмир О.С.,

завідувач сектора Науково-дослідного економічного інституту Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України, доктор економічних наук, старший науковий співробітник

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ЄВРОПІ ТА УКРАЇНІ

Здійснення успішних соціально-економічних перетворень в Україні значною мірою залежить від раціонального поєднання загальнодержавних пріоритетів з інтересами й особливостями розвитку регіонів. Транскордонне співробітництво (ТКС) є значним ресурсом регіональної політики нашої держави. Застосування транскордонного співробітництва дозволить в комплексі вирішувати спільні проблеми прикордонних регіонів України та сусідніх з нею країн, що в свою чергу опосередковано сприятиме інтеграції України у Європейський Союз.

Але ефективним таке співробітництво може бути за умов достатнього правового забезпечення – як національними актами, так і міждержавними угодами, що усуне ряд організаційних та юридичних бар'єрів, спростить реалізацію місцевих ініціатив. Зважаючи на це, ми вважаємо за доцільне розглянути у прикладному аспекті перспективи розвитку транскордонного співробітництва за участю регіонів України.

Міжнародне (європейське) нормативно-правове регулювання транскордонного співробітництва базується на системі угод, договорів і конвенцій, основними серед яких є:

1. European Outline Convention on Transfrontier Co-operation between Territorial Communities or Authorities / Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними громадами або владами, підписана Бельгією, Данією, Великобританією, Ірландією, Італією, Північною Ірландією, Люксембургом, Нідерландами, Норвегією, Францією, Швецією у Мадриді у 1980 р.;

2. Additional Protocol to the European Outline Convention on Transfrontier Co-operation between Territorial Communities or Authorities / Додатковий протокол до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними громадами або владами, укладений у Страсбурзі у 1995 р.;

3. Protocol No. 2 to the European Outline Convention on Transfrontier Co-operation between Territorial Communities or Authorities concerning interterritorial co-operation / Протокол № 2 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними громадами або владами, включаючи міжтериторіальне співробітництво, укладений у Страсбурзі у 1998 р.;

а також

4. Європейська хартія місцевого самоврядування, підписана державами-членами Ради Європи у Страсбурзі у 1985 р.;

5. Декларація про транскордонне співробітництво в Європі, прийнята Комітетом Міністрів Ради Європи у 1989 р.;

6. Європейська хартія прикордонних і транскордонних регіонів, прийнята у 1995 р.;

7. Декларація Асамблеї Європейських регіонів щодо регіоналізму в Європі, прийнята у 1996 р.

Європейська конвенція 1980 р. є дійсно рамковим документом, що в узагальненому вигляді описує аспекти транскордонного співробітництва, надаючи при цьому уповноваженим національним законодавством місцевим владам можливість використовувати за спільною згодою інші форми транскордонного співробітництва.

Транскордонне співробітництво за визначенням, наданим цією конвенцією, являє собою “будь-які спільні дії, спрямовані на посилення та поглиблення добросусідських відносин між територіальними общинами або властями, що знаходяться під юрисдикцією двох або декількох договірних сторін, та на укладання з цією метою будь-яких необхідних угод або досягнення домовленостей”.

Суб'єктами ТКС, згідно з Конвенцією, є територіальні общини і влади сусідніх держав. Укладаючи між собою угоди, вони намагаються створити сприятливі умови для використання всіх наявних і потенційних можливостей прискорення соціально-економічного розвитку територій. Причому, ТКС здійснюється в межах компетенції територіальних общин або властей, визначеної внутрішнім законодавством. Межі та характер такої компетенції цією Конвенцією не змінюються.

Відповідно до тексту конвенції термін «територіальні общини або влади» означає, общини, влади або органи, що здійснюють управлінські функції і визнаються як такі внутрішнім законодавством кожної держави.

Також в конвенції в загальному плані обґрунтовується актуальність та завдання ТКС: забезпечення участі територіальних общин або властей Європи у вирішенні спільних проблем в сферах регіонального, міського та сільського розвитку, охорони довкілля, взаємній допомозі у надзвичайних ситуаціях, благоустрої та розвитку прикордонних регіонів, що в сукупності сприятиме економічному та соціальному прогресу прикордонних регіонів і зміцненню солідарності, яка об'єднує народи Європи.

Для виконання цих завдань країни, що приєдналися до Конвенції, відповідно до наявних можливостей мають заохочувати будь-які ініціативи регіональних влад, спрямовані на розвиток ТКС. Також вони самостійно вирішують, чи користуватись при цьому дво- та багатосторонніми угодами, розробленими у Раді Європи.

Конвенція складається з 12 статей та супроводжується комплектом додаткових методичних матеріалів: набором типових або модельних міждержавних угод (Model inter-state agreements) та типових договорів, статутів та контрактів між місцевими владами (Outline agreements, statutes and Contracts between local authorities). Диференційована система типових угод була розроблена з метою більш чіткого структурування двох основних рівнів договірних відносин у ТКС.

Типові міждержавні угоди (I) складаються з 14 видів угод:

1.1 Model inter-state agreement for the promotion of transfrontier co-operation / 1.1 Модельна міждержавна угода по підтримці транскордонного співробітництва.

1.2 Model inter-state agreement on regional transfrontier consultation/ 1.2 Модельна міждержавна угода про регіональні трансграничні консультації.

1.3 Model inter-state agreement on local transfrontier consultation/ 1.3 Модельна міждержавна угода про місцеві трансграничні консультації.

1.4 Model inter-state agreement on contractual transfrontier co-operation between local authorities/ 1.4 Модельна міждержавна угода про контракти з трансграничного співробітництва між місцевими владами.

1.5 Model inter-state agreement on organs of transfrontier co-operation between local authorities / 1.5 Модельна міждержавна угода про органи транскордонного співробітництва між місцевими владами.

1.6 Model agreement in interregional and/or intermunicipal economic and social co-operation / 1.6 Типова угода щодо міжрегіонального та /або міжмуніципального економічного та соціального співробітництва.

1.7 Model agreement on inter-governmental co-operation in the field of spatial planning / 1.7 Типова угода про міжурядове співробітництво у сфері ландшафтного планування.

1.8 Model agreement in interregional and/or intermunicipal transfrontier co-operation in the field of spatial planning / 1.8 Типова угода про міжрегіональну та /або міжмуніципальну транскордонну кооперацію у сфері ландшафтного планування.

1.9 Model agreement on the creation and management of transfrontier parks / 1.9 Типова угода про створення та управління транскордонними парками.

1.10 Model agreement on the creation and management of transfrontier rural parks / 1.10 Типова угода про створення та управління транскордонними сільськими парками.

1.11 Model inter-state agreement on transfrontier co-operation in matters concerning lifelong training, information, employment and working conditions / 1.11 Типова міждержавна угода про транскордонне співробітництво з питань навчання, інформації, зайнятості та умов праці.

1.12 Model inter-state agreement for the promotion of transfrontier or transnational school co-operation / 1.12 Типова міждержавна угода про підтримку транскордонного або міжнаціонального шкільного співробітництва.

1.13 Model agreement on transfrontier or interterritorial co-operation concerning land use along transfrontier rivers / 1.13 Типова угода про транскордонне або міжтериторіальне співробітництво щодо землекористування вздовж транскордонних річок.

1.14 Model inter-state agreement (bilateral or multilateral) on transfrontier co-operation groupings having legal personality / 1.14 Типова міждержавна угода (дво- або багатостороння) про транскордонне співробітництво об'єднань/груп, що мають правосуб'єктність.

Система міждержавних угод спрямована, насамперед, на точне визначення контексту, форм та меж, у яких місцеві влади різних держав можуть проводити свою діяльність, а також на усунення принципових юридичних розбіжностей. Крім того, укладання міждержавних угод між країнами, зацікавленими в розвитку транскордонного співробітництва, сприятиме:

- офіційному визнанню законності співробітництва і заохочення місцевих влад;
- досягненню і забезпеченню мети і умов діяльності органів нагляду і контролю;
- обміну інформацією між державами;
- встановленню взаємозв'язку між формами транскордонного співробітництва та процедурами здійснення спільних заходів у прикордонних районах;
- коригуванню юридичних положень, що опосередковано стримують транскордонне співробітництво.

Можливість вибору будь-яких комбінацій типових угод дозволяє урядам сусідніх країн здійснювати транскордонне співробітництво в найбільш зручному форматі, задовольняючи свої власні потреби.

За основу, як правило, береться міждержавна угода про розвиток ТКС (1.1), яка доповнюється іншими типовими угодами. Держави, що приймають участь у транскордонному співробітництві, можуть використовувати або одну угоду, або декілька, або навіть усі, до того ж робити це одночасно чи поступово.

У разі, коли в ТКС приймають участь держави, що мають подібні або дуже близькі правові системи (наприклад, скандинавські країни), потреба у застосуванні додаткових угод взагалі зникає.

Типові договори, статuti та контракти між місцевими владами (II) складаються з таких документів:

2.1 Outline agreement on the setting up of a consultation group between local authorities / 2.1 Рамкова угода з визначення режимів діяльності консультаційних груп між місцевими владами.

2.2 Outline agreement on co-ordination in the management of transfrontier local public affairs/ 2.2 Рамкова угода по координації управління транскордонних локальних суспільних справ.

2.3 Outline agreement on the setting up of private law transfrontier associations/2.3 Рамкова угода по визначенню режимів приватного законодавства щодо транскордонних об'єднань.

2.4 Outline contract for the provision of supplies or services between local authorities in frontier areas (private law type)/ 2.4 Рамковий контракт щодо поставок товарів або послуг між місцевими владами у прикордонних районах (приватне право).

2.5 Outline contract for the provision of supplies or services between local authorities in frontier areas (public-law type) /2.5 Рамковий контракт щодо поставок товарів або послуг між місцевими владами у прикордонних районах (публічне право).

2.6 Outline agreement on the setting up of organs of transfrontier co-operation between local authorities / 2.6 Рамкова угода по визначенню органів транскордонного співробітництва між місцевими владами.

2.7 Model agreement in interregional and/or intermunicipal economic and social co-operation / 2.7 Типова угода щодо міжрегіонального та /або міжмуніципального економічного та соціального співробітництва.

2.8 Model agreement in interregional and/or intermunicipal transfrontier co-operation in the field of spatial planning /2.8 Типова угода щодо міжрегіонального та/або міжмуніципального транскордонного співробітництва із ландшафтного планування.

2.9 Model agreement on the creation and management of transfrontier parks /2.9 Типова угода із створення та управління транскордонних парків.

2.10 Model agreement on the creation and management of transfrontier rural parks /2.10 Типова угода із створення та управління транскордонних сільських парків.

2.11 Model agreement on the creation and management of transfrontier parks between private law associations/ 2.11 Типова угода зі створення та управління транскордонних парків між приватними асоціаціями /об'єднаннями.

2.12 Model agreement between local and regional authorities on the development of transfrontier co-operation in civil protection and mutual aid in the event of disasters occurring in frontier areas / 2.12 Типова угода між місцевими та регіональними владами із розвитку транскордонного співробітництва у цивільній обороні і взаємодопомозі у випадку стихійних лих у прикордонних районах.

2.13 Model agreement on transnational co-operation between schools and local communities /2.13 Типова угода з міжнаціонального співробітництва між школами та місцевими громадами.

2.14 Model agreement on the institution of a transfrontier school curriculum / 2.14 Типова угода з формування транскордонної шкільної програми.

2.15 Model agreement on transfrontier or interterritorial co-operation concerning land use along transfrontier rivers / 2.15 Типова угода із транскордонного або міжтериторіального співробітництва з питань землекористування вздовж транскордонних річок.

2.16 Model agreement on transfrontier co-operation establishing the statutes of a transfrontier co-operation grouping having legal personality /2.16 Типова угода із транскордонного співробітництва, що визначає статuti транскордонних угруповань, які мають правосуб'єктність.

Цим набором документів, що є фактично методичним забезпеченням Європейської рамкової конвенції про ТКС, місцевим органам самоврядування пропонується певні типові

(заздалегідь опрацьовані із урахуванням законодавства та досвіду Європейського співтовариства) угоди та контракти.

Система таких рамкових угод та контрактів забезпечує різні рівні та форми транскордонного співробітництва документами, що з відповідною адаптацією до повноважень місцевих влад окремих країн та чинного національного законодавства можуть застосовуватись у дво- та багатосторонньому транскордонному співробітництві на локальному рівні.

Але, оскільки передбачити всі проблеми, які можуть виникнути в кожному конкретному випадку транскордонного співробітництва неможливо, названі документи мають схематичний характер.

Взагалі, типові та рамкові угоди, які є додатком до Конвенції про транскордонне співробітництво, носять рекомендаційний характер, вони не мають сили договору, що чітко сформульовано у статті 3.

Україна у 1993 році приєдналась до Європейської рамкової конвенції (Постанова Верховної Ради України №3384-ХІІ від 14.07.93). Це є позитивним фактом, який підтверджує готовність України співпрацювати з усіма сусідніми країнами та їх регіонами на засадах норм європейського права та використовувати для свого соціально-економічного розвитку позитивний досвід ЄС. Але, в той же час, слід звернути увагу, що методичні розробки Ради Європи, втілені у наборі типових /модельних міждержавних угод та типових договорів, статутів і контрактів між місцевими владами, які додаються до основного тексту Конвенції, - не отримали офіційного перекладу та розповсюдження. Внаслідок цього вони практично не використовуються регіонами нашої держави, хоча із 1993 р. ряд з них застосовують таку форму співробітництва, як ТКС для вирішення нагальних проблем свого розвитку.

Практика транскордонного співробітництва різних країн Європи виявила необхідність у розширенні правових засад, інституціональної структури та понятійного апарату співробітництва регіонів різних держав. В результаті були прийняті поправки (додаткові протоколи) до Європейської рамкової конвенції.

Додатковий протокол до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або владами, був укладений у Страсбурзі 9 листопада 1995 р. Він визначає та погоджує на міждержавному рівні права територіальних общин або властей укладати та виконувати угоди про транскордонне співробітництво, регламентує у загальному вигляді порядок створення, статус, повноваження, сфери компетенції, обов'язки та підзвітність органу транскордонного співробітництва.

Таким чином, цей протокол розширює правове поле транскордонного співробітництва, визначене Європейською конвенцією 1980-го року. Це важливо для України, регіони якої вже беруть участь у ряді транскордонних об'єднань, що отримали форму єврорегіонів зі своєю специфічною структурою управління (рада єврорегіону, президія, координаційний центр, секретаріат, робочі комісії/групи). Крім того, положення ряду статей додаткового протоколу 1995 р. дозволять:

по-перше, обмежити намагання регіональних влад за допомогою транскордонного співробітництва перейняти на себе функції, їм не властиві (частина 2 статті 4);

по-друге, встановити їх відповідальність за прийняті спільно рішення (частина 2 статті 5);

по-третє, більш чітко регламентувати процедури контролю за здійсненням заходів, що впливають з угоди про транскордонне співробітництво.

Протокол № 2 до Європейської конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або владами, укладений у Страсбурзі 5 травня 1998 р., розширює можливості співробітництва територіальних общин або місцевих влад різних держав за рахунок нового виду співробітництва – міжтериторіального (interterritorial), повністю розповсюджуючи правові норми Європейської конвенції транскордонного співробітництва – на міжтериторіальне.

Актуальність для України питань правової регламентації міжтериторіального співробітництва визначається наявною практикою укладання угод між територіальними общинами або владами іноземних держав та органами місцевої державної влади і місцевого самоврядування нашої країни в галузях, що становлять їх спільний інтерес. Це стосується співробітництва несусідніх регіонів (які не мають спільного кордону) в рамках євро регіонів (наприклад, угоди з регіонами Німеччини, Франції та Австрії, у Євро регіоні “Верхній Прут”) та поза ними.

Ратифікація протоколу №2 дозволить Україні узгодити правові питання міжтериторіального співробітництва з рядом європейських країн, які активно використовують всі види співробітництва своїх територій для вирішення спільних завдань та підвищення рівня розвитку окремих регіонів.

Крім того, приєднання України до обох додаткових протоколів важливе з огляду на здійснюване у поточному часі опрацювання в рамках заходів, розроблених на виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України, національного законопроекту “Про транскордонне співробітництво”.

Таким чином, ми вважаємо за доцільне для України, яка обрала стратегію вступу до загальноєвропейських структур (“Європейський вибір») та всебічної підтримки транскордонного співробітництва за участю територій власних прикордонних областей, - приєднатися до першого та другого додаткового протоколів до Європейської конвенції.

Розширення Європейського Союзу та його безпосереднє наближення до кордонів України (внаслідок очікуваного вступу до ЄС Польщі та Угорщини) створює додаткові передумови для активізації її участі в європейських інтеграційних процесах, включаючи транскордонне співробітництво. Зважаючи на це, стосовно України транскордонне співробітництво слід розглядати з двох позицій: як механізм розв’язання проблем прикордонних областей країни та як один із засобів інтеграції держави до європейських співтовариств.

Національна нормативна база в частині регламентації транскордонного та міжтериторіального співробітництва ще остаточно не сформована.

До нормативних актів, які безпосередньо стосуються розвитку в Україні ТКС, відносяться:

Постанова Кабінету Міністрів України “Деякі питання розвитку транскордонного співробітництва та євро регіонів” № 587 від 29 квітня 2002 р.;

Угода про партнерство і співробітництво між Європейськими співтовариствами, їхніми державами-членами та Україною (Закон України №237/94-ВР від 10.11.94);

Указ Президента України “Про забезпечення виконання Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та Європейськими Співтовариствами (Європейським Союзом) і вдосконалення механізму співробітництва з Європейськими Співтовариствами (Європейським Союзом)” №148/98 від 24.02.98.;

Указ Президента України “Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу” №615/98 від 11.06.98.;

Указ Президента України “Про програму інтеграції України до Європейського Союзу” №1072/2000 від 14.09.00.;

Указ Президента України “Про Концепцію державної регіональної політики” №341/2001 від 25.05.01.;

а також

Розпорядження Кабінету Міністрів України “Деякі питання розвитку транскордонного співробітництва у межах євро регіону “Верхній Прут” № 59-р від 14.02.2002.

На сьогоднішній день прийняття Постанови Уряду № 587 дозволило сформуванню інституціональну структуру вищого рівня із сприяння ТКС: створено Міжвідомчу комісію з

питань розвитку транскордонного співробітництва та єврорегіонів, а на Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції покладено координацію робіт, пов'язаних з розвитком ТКС.

Крім того, цією постановою держава фактично визначила політику у сфері транскордонного співробітництва ТКС та єврорегіонів, що проявилось у затвердженні відповідної Програми. Названа вище програма розроблена з метою створення належних умов для активізації участі регіонів України у транскордонному співробітництві. Відповідно до цього основними напрямками політики держави щодо ТКС названі¹ :

розроблення і реалізація регіональних та місцевих програм розвитку єврорегіонів;

координація виконання державних галузевих, регіональних та цільових програм, з метою ефективного використання ресурсів державного та місцевих бюджетів;

удосконалення законодавства України у сфері транскордонного співробітництва та розвитку єврорегіонів;

створення системи моніторингу, контролю, інформаційного забезпечення розвитку єврорегіонів;

створення умов для розвитку транспортної, митної, прикордонної інфраструктури тощо.

Важливим постулатом програми є визначення фінансових джерел та форм державної підтримки розвитку єврорегіонів:

“Фінансування окремих регіональних проектів та програм співробітництва в рамках єврорегіонів здійснюватиметься за рахунок коштів місцевих бюджетів та інших джерел, не заборонених законодавством.

Державна підтримка розвитку єврорегіонів може здійснюватися шляхом:

надання правової, інформаційної, методичної та організаційної допомоги місцевим органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування щодо участі в транскордонному співробітництві та розвитку єврорегіонів;

фінансування в установленому порядку відповідних заходів за рахунок коштів державного бюджету;

участі у реалізації проектів, які підтримуються іноземними державами та міжнародними організаціями;

сприяння в залученні міжнародної технічної допомоги та коштів спеціалізованих фондів міжнародних організацій”².

Слід звернути увагу, що викладені вище положення знайшли відображення та подальший розвиток у законопроекті “Про транскордонне співробітництво”, який зараз опрацьовується. Цей документ, на нашу думку, повинен зайняти важливе місце в системі національних нормативно-правових актів, виданих у сфері ТКС. Необхідність його прийняття може бути мотивована наступним чином.

По-перше, чинне законодавство нашої держави безпосередньо не регламентує питань транскордонного співробітництва. На практиці ТКС розвивається в рамках внутрішнього законодавства, що стосується загальних питань функціонування держави, суспільства, органів управління та місцевого самоврядування, підприємницької діяльності. Це створює певні незручності (в першу чергу - організаційного характеру) при запровадженні ТКС.

По-друге, на сьогоднішній день в Україні сформувалось певне нормативно-правове підґрунтя для розвитку ТКС: це стосується нормативних актів і угод загального характеру про торговельно-економічне та прикордонне співробітництво.

По-третє, законодавством України до компетенції органів місцевої виконавчої влади віднесено досить широке коло питань, що стосуються зовнішньоекономічної діяльності та транскордонного співробітництва. Але сформульовані вони дещо узагальнено. Це дозволяє

реалізувати транскордонне співробітництво в тому вигляді, який в Європейській конвенції визначений як “будь-які спільні дії”. Разом з тим, національним законодавством чітко розмежовуються функції органів виконавчої влади різних рівнів.

По-четверте, незаперечна актуальність та значимість для суспільного розвитку розширення транскордонного співробітництва вимагають чіткого визначення позиції владних структур до проблем транскордонного співробітництва, а також механізмів їх вирішення.

Це свідчить про необхідність створення в Україні єдиного правового документа про загальні засади розвитку транскордонного співробітництва. Він має визначати порядок організації та механізм реалізації транскордонного співробітництва в Україні.

Завданням законопроекту, на наш погляд, має стати регулювання відносин розвитку транскордонних та міжрегіональних зв'язків у сфері навколишнього середовища, сільського господарства та просторового планування, транспорту та безпеки, економіки та зайнятості, туризму, культури, спорту, соціальної сфери, - на основі кооперації, інтеграції, спільних програм, інших сучасних форм співробітництва, законодавче розширення можливостей місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Відповідно до концепції підтримки ТКС, викладеної у Програмі розвитку єврорегіонів, в законі пропонується також окремо врегулювати визначити питання державної підтримки розвитку транскордонного співробітництва.

Під державною підтримкою ТКС слід розуміти сукупність рішень і дій центральних органів законодавчої влади організаційного, правового та фінансового характеру для забезпечення виконання програм транскордонного співробітництва регіонів України.

Основними принципами такої підтримки можна вважати:

- об'єктивність і відкритість при відборі територій та проектів для надання їм державної цільової підтримки;
- концентрація сил і засобів на відносно невеликій кількості територій і проектів з метою досягнення максимального ефекту і недопущення розпорошення коштів державного бюджету;
- обмеженість підтримки за критеріями цілей, пріоритетів та у часі;
- неприпустимість використання цільової державної підтримки для фінансування поточних потреб соціально-економічного розвитку територій;
- максимальне використання можливостей окремих територій у розробці та реалізації системи заходів для вирішення актуальних проблем транскордонного співробітництва.

Суттєвою рисою законопроекту також має стати більш чітке розмежування прав та завдань органів влади та місцевого самоврядування в частині започаткування, нормативно-правового забезпечення і координації транскордонного співробітництва.

При опрацюванні законопроекту, спеціалістам різного профілю – економістам, юристам, фахівцям з державного управління тощо, на наш погляд, слід звернути особливу увагу на наступний комплекс суттєвих для впорядкування транскордонного і міжтериторіального співробітництва питань:

- 1) правові умови та організаційні процедури побудови відносин із країнами, що приєдналися та не приєдналися до Європейської конвенції;
- 2) порядок визначення на державному рівні політики щодо транскордонного та міжтериторіального співробітництва;
- 3) порядок укладання міждержавних угод про ТКС або інших угод, що сприяють здійсненню ТКС;
- 4) юридичні межі, що дозволяють органам місцевої влади та самоврядування: а) ініціювати; б) підписувати; в) реалізувати угоди або договори про дво- або багатостороннє транскордонне співробітництво;

5) адаптація європейських модельних угод (додатки I і II до Європейської конвенції) до умов України;

6) порядок контролю за здійсненням ТКС (відповідно до вимог Європейської рамкової конвенції);

7) процедури надання регіональним владам та органам місцевого самоврядування повної інформації про правові та організаційні можливості здійснення ТКС.

В цілому ж формування та удосконалення (з урахуванням стандартів ЄС) правової бази трансдонного співробітництва, на наш погляд, дозволить розкрити нові можливості для взаємодії регіональних влад з питань економічного, соціального, культурного розвитку, захисту навколишнього природного середовища тощо.

¹ Додаток до Постанови Кабінету Міністрів України № 587 від 29.04.2002.

² Там само.

Лозінська С.В.,

доцент кафедри цивільно-правових

дисциплін ХГУП,

кандидат юридичних наук

ЗАРОДЖЕННЯ І СТАНОВЛЕННЯ ПРАВОВОГО ІНСТИТУТУ КОНСУЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Україна з найдавніших часів була помітною економічною величиною у Євразії і підтримувала, особливо у князівські та козацько-гетьманські роки, інтенсивні торговельні стосунки з країнами Середземномор'я, Азії, Кавказу і Закавказзя, Середньої і Західної Європи, з балтійськими і дунайськими країнами.

Традиційні продукти її вивозу складали прядиво, вовна, збіжжя, селітра, поташ, скляні, текстильні і металеві вироби, які користувалися високим попитом у навколишніх країнах.

Досить розвинутим і багатогалузевим було господарство Запорозької Січі. Його певна природно-історична спеціалізація і географічне положення краю спонукали до налагодження різноманітних торговельних зв'язків, які виконували не лише суто економічні функції, а були важливим каналом людського спілкування.

Серед торгових партнерів Запорозької Січі переважаюча роль належала Росії, Польщі, Литві, Криму, Туреччині, Персії, Вірменії, Греції та деяким іншим країнам.

З російських областей на запорозьких ринках частіше за все можна було придбати товари мануфактурного виробництва й ремесла, в тому числі метали та вироби з них, сукна, бавовняні тканини, полотно, зброю, предмети повсякденного побуту.

Великими масштабами і давніми традиціями характеризувалася торгівля Запорозької Січі з Кримом. Протягом трьох сторіч (з XVI по XVIII) налагоджувалися між ними різноманітні господарські контакти: відбувався прямий товарообмін і транзитна торгівля, відпрацьовувався механізм двосторонньої взаємодії, діяла грошова система, запроваджувалися торговельні представництва. Обопільна митна політика стимулювала збільшення обсягів товарів, що пропонувалися для продажу на ринках Запоріжжя та Криму. У возах і човнах запорозьких купців, що прямували на південь, переважали продукти рослинництва і тваринництва, а в транзитній торгівлі – ремісничі вироби, зброя.